

We doen het samen in Brabant: een impressie

Onderwerp

Bijeenkomst voor burgemeesters 10 maart 2016

Datum

24 maart 2016

Aan

College B&W

Persbericht n.a.v. bijeenkomst 10 maart 2016

Heldere taakstelling bij noodopvang vluchtelingen eist samenwerking Brabantse gemeenten

's-Hertogenbosch, 10 maart 2016

De opvang van vluchtelingen in Noord-Brabant vereist de ontwikkeling van een gezamenlijke aanpak. Alleen zo kan een reëel zicht verkregen worden op de realisering van de taakstelling die de gemeenten en provincie hebben gekregen. Iedere gemeente moet daarbij haar verantwoordelijkheid nemen om dat van onderop en in regionaal verband in te vullen. De komende periode wordt een werkwijze ontwikkeld die uitgaat van de gezamenlijke inzet van overheden, ondernemingen, burgers en organisaties. Die conclusie trekken de commissaris van de Koning en de Brabantse burgemeesters na een bijeenkomst in het provinciehuis. Het is de bedoeling dat de werkwijze landt in de gemeenteraden en in opzet besproken wordt met staatssecretaris Dijkhoff die op 8 april Noord-Brabant bezoekt.

Uitgangspunt van de werkwijze is een regionale clustering van opgaven waarbij gemeenten samen naar oplossingen zoeken. Het gaat om meer dan alleen de kwantitatieve capaciteit van de opvang maar ook om kwalitatieve aspecten als heldere procedures, integratie en werk. Daarbij zijn eigenschalligheid en draagvlak belangrijke factoren. Het proces zal door de commissaris van de Koning in coöperatie met de voorzitters van de veiligheidsregio's worden aangestuurd. Daarbij zal ook gewerkt worden met ambassadeurs/adviseurs uit de Brabantse samenleving.

Het Platform Opvang Vluchtelingen (POV) zal met hen de gesprekken aangaan, er komt een vervolgbijeenkomst. In het POV werken de gemeenten, de veiligheidsregio's, het COA en de provincie samen. Tijdens de bijeenkomst werden ervaringen uit gewisseld en een beeld geschetst van de te verwachten urgente ontwikkelingen die een versnelling nodig maken. Daarbij zijn er nog veel onzekerheden waar het gaat om aantallen mensen, draagvlak en de beschikbare locaties. Het begrip 'eigenschalligheid' is daarbij belangrijk. Niet een automatisme voor grootschalige of kleinschalige opvang maar kijken naar de lokale (on)mogelijkheden met een oog op regionale samenhang. Zo zijn er bijvoorbeeld in voormalige militaire complexen in het landelijk gebied grootschalige opvang gerealiseerd die zonder noemenswaardige problemen functioneert.

Dit document bevat een impressie van de gesprekken aan acht ronde tafels tijdens de bijeenkomst voor burgemeesters van 10 maart 2016. Aan de tafels is met name gesproken over de vier benoemde dimensies van de vluchtelingenaanpak in Brabant:

- Schaalniveau: Primair grootschalige opvang *versus* primair kleinschalige opvang
- Inzet op integratie: Conform huidige procedure *versus* zo snel mogelijk
- Uitbreiding plaatsen: Focus op meer opvanglocaties *versus* focus op huisvesting statushouders
- Regie: Decentraal *versus* centraal (taakstellend)

‘Eigenschaligheid’

Het begrip ‘eigenschaligheid’ is écht Brabants. Ook voor het huisvesten van vluchtelingen en statushouders wordt dit gezien als de beste benadering. Het is afhankelijk van de (unieke) mogelijkheden van een gemeente en de inventiviteit van burgers en bedrijven of grootschalige opvang, kleinschalige opvang of een combinatie daarvan het meest passend en wenselijk is. Daarbij past het niet om vooraf al te bepalen of ergens een grote of kleine voorziening gerealiseerd moet worden, bijvoorbeeld op basis van inwonertal. Eigenschaligheid moet echter wel passen binnen het Bestuursakkoord Verhoogde Asielinstroom. Op de ene plek kan COA vrijwel probleemloos 2.000 asielzoekers opvangen. Op een andere plek is 200 asielzoekers het maximaal haalbare zoals in een satellietlocatie. Een nog kleinere omvang is voor noodopvang niet haalbaar. Wel kunnen dergelijke locaties interessant zijn voor huisvesting van statushouders en andere doelgroepen voor goedkope huur en koop.

Versnellen integratie

Iedereen is het er over eens dat een snelle integratie, liefst vanaf dag 1, helpt om vluchtelingen een ‘goede start’ te geven in Brabant. Met name een koppeling met de arbeidsmarkt wordt als een goede investering gezien. Op dat gebied zijn er ook al verschillende initiatieven.

Een veel gehoorde wens is om asielzoekers al direct ‘toe te wijzen’ aan een specifieke gemeente. Met de aankomende statushouders kan dan vanaf het begin een band worden opgebouwd en kunnen gericht initiatieven worden ondernomen zodat asielzoekers zich straks sneller thuis voelen in ‘hun’ gemeente en ook zo snel mogelijk aan het werk kunnen. Mogelijk dat een eerste (groe) selectie van asielzoekers op kansrijkheid in de asielprocedure, de haalbaarheid van deze werkwijze vergroot.

Huisvesting voor vluchtelingen en statushouders

Gemeenten hebben behoefte aan inzicht in wat er qua (versnelde) procedures mogelijk is. Verkeerde beelden over de lengte van procedures en belemmeringen voortkomende uit wetgeving, kunnen kansrijke initiatieven in de kiem smoren.

Overigens gaat de voorkeur uit naar (her)gebruik van bestaande bebouwing vóór het inrichten van lege velden (‘greenfields’).

Burgemeesters zien woningcorporaties als belangrijke partners in het succesvol opvangen van vluchtelingen en het huisvesten van statushouders, maar ervaren soms nog weerstand en weinig enthousiasme.

Er zijn al veel ideeën en initiatieven: huiseigenaren direct benaderen, zelf aankopen van (leegstaande) woningen, kamergewijze verhuur of innovatieve concepten voor tijdelijke huisvesting.

Belangrijk is dat de te creëren huisvesting voor statushouders de huisvesting van overige inwoners in dezelfde huisvestingscategorie niet mag verdringen. Ook het verspreid huisvesten van statushouders over de gemeente, om integratie en acceptatie te bevorderen, werd genoemd.

(Regionale) taakstelling

De suggestie om op (sub)regionaal niveau een gezamenlijke taakstelling af te spreken, kan op breed draagvlak rekenen. Daarbij wordt de opvang van asielzoekers én de huisvesting van statushouders als een gemeenschappelijke verantwoordelijkheid gezien, waarbij de taakstelling ook een beetje als 'een stok achter de deur' fungeert. Een afwachtende houding of 'duikgedrag' worden binnen die (sub)regionale samenwerking niet van elkaar geaccepteerd. Op basis van 'eigenschalligheid' gaat de (sub)regio haar taakstelling realiseren in samenwerking met ondernemers, verenigingen en onderwijs. Waarbij gemeenten een goede lokale match willen maken van aan de gemeente toe te wijzen asielzoekers en statushouders en de specifieke gemeentelijke mogelijkheden.

Uiteraard zitten er ook nadelen aan een (sub)regionale taakstelling: de rol van de gemeenteraden lijkt kleiner en gemeenten kunnen elkaar alsnog de maat nemen in het aantal opgevangen asielzoekers en statushouders.

Regelmatig werd gehoord dat gemeenten steviger mogen worden aangesproken op hun inzet op het opvangen van vluchtelingen en het huisvesten van statushouders.

Randvoorwaarden: draagvlak, kennisdeling en financiën

Op alle tafels kwamen ook meer algemene punten naar voren die als voorwaarde of katalysator worden gezien voor het succes van de Brabantse aanpak.

Draagvlak: Draagvlak van burgers is noodzakelijk en helpt enorm in de uitvoering. Enerzijds gaat het om de vraag hoe de vaak stille voorstanders kunnen worden gemobiliseerd en hoe ervoor kan worden gezorgd dat ze zich ook durven uiten en een tegengeluid durven laten horen. Anderzijds gaat het om het in gesprek gaan en blijven met tegenkrachten. Het hebben van een beeld van tegenstanders die zich vaak bovenlokaal manifesteren, is daarbij een voorwaarde. Het is ook belangrijk dat de overheid zich als een betrouwbare overheid laat zien: zich houden aan gemaakte afspraken om vertrouwen voor de toekomst te behouden (bijvoorbeeld het respecteren van eerdere afspraken over duur en omvang van opvang).

Kennisdeling: Het delen van kennis, in de vorm van feitelijke kennis over bijvoorbeeld (versnelde) procedures en inzicht in best practices, is een breed gevoelde behoefte. Terughoudendheid in inzet op (snelle) integratie wordt ingegeven door te weinig kennis over de (wettelijke) mogelijkheden, de financiële aspecten, de eigen rol en relevante stakeholders. Overigens steekt men daarbij de hand in eigen boezem: er wordt te weinig initiatief genomen om zelf kennis te vergaren, ervaringen op te doen en te leren van initiatieven van andere gemeenten. Ook wordt niet of zelden gebruik gemaakt om een bezoek te brengen aan een AZC om meer gevoel te krijgen wat het betekent om een AZC binnen de gemeentegrenzen te hebben.

Financiering: Een aantal keren kwam het financieringsvraagstuk naar voren. Wie betaalt wat, wie investeert waarin en wie profiteert van de revenuen? Dat is nu voor veel gemeenten complex en er wordt tegen de verwachte extra kosten opgezien (waarvoor bijvoorbeeld raadsbesluiten noodzakelijk zijn). Het vluchtelingenvraagstuk mag volgens de aanwezigen echter onder geen beding gereduceerd worden tot een financieel vraagstuk. Suggesties worden gedaan om de

mogelijkheid te onderzoeken om de gemeente budgethouder te maken voor alle relevante budgetten en daarmee de slagkracht bij initiatieven te vergroten.

Reflectie van Pieter Tops

Pieter Tops is enthousiast over een Brabantse aanpak. Zoals hij overigens ook enthousiast is over een Friese of Zeelandse aanpak. Het is goed om oplossingen te zoeken die bij de schaal en mogelijkheden van de provincie passen. Maar alle succes staat en valt met de wil om er gemeenschappelijk uit te komen. Immers: "als het stormt, ga je niet in een hoek staan". En er zijn nog steeds veel gemeenten waar nog niets van de grond is gekomen. Tops is van mening dat gemeenten zich niet kunnen verschuilen achter onduidelijkheden of zich afwachtend kunnen opstellen. Immers:

- gemeenten hebben een eigen beslissingsruimte en zijn geen uitvoeringsorganisatie van het Rijk;
- burgemeesters hebben een relatief onafhankelijke positie met een eigen gezagspotentieel waar ze gebruik van kunnen maken;
- bestuurlijke eigenzinnigheid is óók een goede Brabantse gewoonte.

Tops ziet ook kansen

- "Democratic engineering": kleinschalig en écht contact maken met burgers en asielzoekers om burgers betrokken en begripvol te krijgen en te houden;
- Het mobiliseren van het grote reservoir aan burgerkracht (van burgers én bedrijven);
- Het begrijpen van en acteren op de onderstroom in de samenleving. Het gaat om reële belangen van bezorgde burgers, daar moet je reëel mee omgaan. Het is nog wel een zoektocht naar de beste vorm om hiermee om te gaan.

Hij sluit af met nogmaals de opmerking dat alles begint met 'de wil om iets voor elkaar te krijgen'.

Afsluiting

De Commissaris van de Koning Wim van de Donk vat de afspraken in één conclusie samen: "We streven naar een intelligente combinatie van centrale druk en lokale vrijheid". De Brabantse aanpak kenmerkt zich door het principe van 'eigenschelijkheid'.

Ten slotte...

- De AZC's van Gilze, Grave, Cranendonck en Oisterwijk bieden u aan om eens een AZC te bezoeken met uw college of fractievoorzitters;
- Er komt een brabantbreed projectteam die zorgt voor:
 - o Het in beeld brengen van best practises;
 - o Het wegnemen van misverstanden;
 - o Ondersteuning/advies aan gemeenten bij bijvoorbeeld communicatievraagstukken.

Contactpersoon in de veiligheidsregio:

- Brabant-Zuidoost: Bert Jansen, gemeentesecretaris Gemert-Bakel;
- Midden- en West-Brabant: Nico van Mourik, directeur veiligheidsregio;
- Brabant-Noord: Jeroen Smarius, gemeentesecretaris Uden.